

How they try to win the net. Om civiliseringen af internettet

Skrevet af: **Jan Mølgaard** | Offentliggjort: 15. februar 2011

I begyndelsen var ...

Allerede i begyndelsen af 1960'erne formulerede forskere ved CERN i Schweiz nogle visioner om, at alle tilgængelige informationer på et tidspunkt ville kunne linkes til hinanden via nøgleord. En moderne udgave af den encyklopædiske drøm fra oplysningstiden. Via nøgleordene skulle man kunne skabe sammenhæng og overblik og dermed ny viden. På det tidspunkt var der endnu ikke en teknik, som kunne omsætte visionen i praksis. Men det amerikanske forsvar greb ideen, fordi man var på udkig efter en teknik, der kunne sikre fortsat kommunikation i tilfælde af et atomangreb.

I 1964 fremlagde Paul Baran, forsker ved Rand Corporation, et forslag til et kommunikationsnetværk. Forslaget blev kaldt "Baran's packet-switching-network." Det var et pakke-baseret netværk, dvs. at alle de data, der sendes over netværket deles op i mindre "data-pakker" og samles igen, når disse når hen til modtager-computeren. Der var ingen centrale kabler eller hovedcomputere og netværket var derfor "bombsikkert" - hvis én computer i netværket gik ned eller blev bombet ville resten af netværket fungere. Fordi at "data-pakkerne" ville bare finde en anden vej hen til modtageren. Pakkerne følger ikke nogen bestemt rute igennem nettet, men vælger undervejs de servere, hvor der er ledig kapacitet til at lede dem videre.

Kort tid efter begyndte ARPA (Advanced Research Projects Agency), en del af det amerikanske forsvarsministerium, at arbejde på et større og bedre netværk. Det skulle bestå af den tids super computere. Fra december 1969 var fire computere koblet sammen i ARPA-nettet. I 1971 var tallet vokset til 15, og i 1972 var der 37. Netværket gjorde det for første gang muligt for videnskabsmænd og forskere, at være fælles om deres forskningsresultater. Idéen kan bedst sammenlignes med fodnoter i bøger og rapporter, samt litteraturlister. I stedet for at skulle på biblioteket og låne den bog eller det tidsskrift der er refereret til, skulle man bare kunne hente det med en kommando over Internettet. [\[1\]](#)

I 1981 var 213 computere fra forskellige universiteter bundet sammen - 10 år efter var tallet mere end 300.000. I 1996 brugte 12 procent af danskerne internet i gennemsnit to timer om ugen. 88 procent brugte ikke internet. I juli 2007 havde 83 procent af den danske befolkning ifølge Danmarks Statistik adgang til internettet fra hjemmet. [\[2\]](#)

Og i dag er det svært at forestille sig en verden uden Google, Facebook, hjemmesider, mail og Youtube. [\[3\]](#)

Læser man op på internettets historie, så ser man gang på gang de samme temmelig højstemte ord om internettet som en teknologi, der gør det muligt for alle mennesker frit at søge information overalt - om demokratisk eller anarkisk teknologi, der kan anvendes af alle - og om informationsdeling uafhængigt af race, tro, politisk indstilling og økonomiske forudsætninger.

Selvfølgelig kræver adgang til internettet læsefærdighed (også på flere sprog), de nødvendige økonomiske ressourcer til at kunne købe og betale en computer og de nødvendige midler til at kunne købe og betale en forbindelse til nettet.

Men derudover kræver nettet efterhånden ikke den store tekniske kompetence og heller ikke den store tålmodighed (som det krævede til at begynde med). Via Facebook kan hvem som helst få sin egen side. Via udbydere af gratis tjenester (annoncefinansierede) kan hvem som helst få sin egen hjemmeside. Og alle, der kan lave en video, kan også offentliggøre den video via YouTube.

Ideelt set har vi her det, der kaldes for *creative commons* [\[4\]](#) - eller kreative fællesarealer. Elektroniske fælleder.

Alle kan nå alle - med alt

"Internets potentiale til at blive lokomotiv for ytringsfriheden og adgangen til informationer er aldrig overgået af noget andet medie i historien. Det er det mest deltager-orienterede massemedie, som nogensinde er opfundet", konkluderer den britiske ytringsfriheds-gruppe, Article 19, i en undersøgelse om internets potentiale i Afrika. [\[5\]](#)

I udgangspunktet er der ingen effektiv censur (selvom Kina og på det seneste Ægypten i perioder blokerer adgangen til nettet eller dele af det for at undertrykke folkelige protester eller systemkritiske synspunkter). Der er heller ingen effektiv kvalitetskontrol, kunne man sige. Al information er lige tilgængelig - uanset om den er valid eller ej. Ingen udover den, der publicerer, garanterer kvaliteten af den information, man kan finde.

Internettet er ifølge sin natur og teknik et åbent område. I takt med at internettets protokoller [\[6\]](#) udvikles - i takt med at browserne bliver bedre og bedre - og i takt med at internettets brugerkreds bliver større og større - bliver nettet dog også et potentielt indtjeningsområde - et potentielt område for varegørelse. Det vilde internet kommer mere og mere i fokus som et område, der i lighed med det vilde vesten i sin tid indbyder til erobring og civilisering - omdannelse af fællesarealet til små privatejede jordlodder.

For sådan er historien jo også. Forskere, teknikere, opfindere og opdagelsesrejsende

kan være motiveret af idealer, ren opdagelseslyst og ønsker om at udvide den almenmenneskelige horisont. Men hvis en opdagelse (uanset om den handler om teknologi, geografi eller produkt) på et tidspunkt viser sig at have et markedsrelateret potentiale, så vil en bevægelse frem imod en markedsmodning af opdagelsen begynde.

På teknologiområdet har vi set en række eksempler i de seneste 100 år.

Som Jørn Loftager [\[7\]](#) skriver det med en mosaik af Marx-citater, så lever vi i en verden, hvor "alle faste, indgroede forhold bliver opløst, og de nye, der dannes, bliver forældede inden de kan nå at stivne"; hvor "alt fast og solidt fordufter", hvor "de enkelte nationers åndelige frembringelser bliver fælleseje", hvor menneskers forhold til hinanden domineres af "den nøgne interesse, den følelsesløse "kontante betaling"", og hvor lægen, juristen, præsten, digteren og videnskabsmanden forvandles til "betalte lønarbejdere". Er der måske her tale om en historiens list, hvor kapitalen bag om ryggen på de politiske aktører og deres demokratiske selvforståelse alligevel sætter sig igennem med symptomer fra fødevarernes MacDonald'isering til sprogets Microsoft'isering? [\[8\]](#)

Loftager slutter sin citatmosaik med et spørgsmålstegn. Internettets aktuelle udviklingstendenser retter det spørgsmålstegn ud og forvandler det til et udråbstegn.

Det er med internettet, som det var med fælleden tidligere [\[9\]](#).

Oprindeligt henfører begrebet indhegning til privatiseringen af fælles jord i England fra 1500-1700. Det var fællesjorde, som bønderne havde dyrket i fællesskab eller fælles græsningsarealer. Det var skove, hvor alle kunne samle brænde bær og skyde vildt. Alle disse jorde blev privatiseret og indhegnet af land-aristokratiet, der satte får ud i indhegningerne for at producere uld til den fremvoksende tekstilindustri.

Men indhegning er en stadig proces under kapitalismen, og der findes mange former for indhegning. Fælleder er således altid blevet kriminaliseret lige fra Robin Hood til den aktuelle kriminalisering af folk, der deler programmer og musikfiler via Internettet. Indhegninger er en proces, der stadig må foregå, hvis kapitalismen skal leve. Kapitalismen må til stadighed udvide sig og bryde grænser. Alting må blive til varer. Børnepasning, vandforsyning, sport og leg, sex, viden, information, kunst osv. osv. Alting må 'varegøres'. Der er altså en konstant kamp mellem neolibérale indhegninger og kampen for at forsvare og skabe fælleder. [\[10\]](#)

Det er en tilsvarende proces, som er i gang nu med det oprindelige fællesområde på nettet - den anarkiske frihed afskaffes, omfortolkes og indhegnes, og åbenheden

erstattes langsomt men sikkert af lukkethed og regulering. Den tid, hvor manges aktivitet bidrog til det fælles bedste er ved at være forbi. Nu bidrager de manges aktivitet i stadigt stigende grad til bundlinjerne ved de multinationale virksomheder.

Varen tænkes ind i den teknologiske udvikling

Når der formuleres en ide - af forskere eller programmører eller andre - så er det helt grundlæggende spørgsmål ikke, om det kan lade sig gøre at realisere ideen - ikke mere - men om der kan tjenes penge på den. Eller sagt på en anden måde, er det produkt, som kommer ud af udviklingsarbejdet noget, der kan sælges som en vare på nettet.

Det betyder ikke blot, at man spørger efter den potentielle markedsværdi - man spørger også efter, om produktet har en form, der kan omsættes i en markedøkonomi.

Derfor satses der på teknologier og løsninger, der forøger underholdningsværdien - der stiller krav til tilstedeværelsen af bestemte afviklingsteknikker - der er specifikke for bestemte producenters software - og som kun kan bruges til at afvikle indhold, som er licenseret. Generelle standarder tilføjes elementer, der ligeledes er producentspecifikke med henblik på at kunne udelukke andre og facilitere salg af ydelsen som en vare.

Teknologier eller koncepter, der er svære at se som salgsobjekter på et marked, men som udmærket kunne tænkes som funktioner med stor brugsværdi, udelukkes på forhånd. Ligesom på andre markedsområder.

Endelig satses der på udvikling på områder, hvor det kræver massive kapitalindsatser at være med. Og det udelukker af sig selv mange nye ideer.

Varen tænkes ind i udviklingen af standarder

Enten anvender de store spillere på det elektroniske marked deres markedsdominans til at implementere deres egne standarder som generelt gældende standarder (hvilket vi har set i forbindelse med diskussionen omkring Office-produkter og Office-standarder), eller også påvirkes den løbende udvikling af standarder - f. eks. i forbindelse med arbejdet i WWW-konsortiet. [\[11\]](#)

Hvad er der fokus på her? Hvad kastes der mandetimer ind i? Det afgøres efterhånden lige så meget af, hvad der er salgspotentiale for.

For eksempel har Joe Clark [\[12\]](#) sagt, at processen i konsortiet bliver styret til fordel for de multinationale med fede udgiftskonti, der har råd til at tale i telefon i mange timer i træk hver uge og flyve med jetfly til alle verdens hovedstæder for at være

med til møder. [\[13\]](#)

I 2002 formulerede de store spillere for eksempel en voldsom kritik af den langsommelighed, som W3C udviste i forbindelse med formuleringen af standarden for XML og webservices. Man havde brug for akkurat de standarder (webservices er en teknik, hvor man via en bestemt adresse på nettet - mod betaling - kan trække bestemte data ud, som man skal bruge i sin applikation [\[14\]](#)) til at styre adgangen til værdifulde data og til at udvikle et markedsområde.

Ser man på de standardområder, som der er mest fokus på i dag, så har virksomhedskritikken virket. De peger alle i samme retning.

Politisk kontrol

Skærpelsen af terrorlovgivningen overalt i verden har gjort det legalt for regeringer ikke blot at overvåge trafikken på internettet, men også at skride ind overfor visse, bestemte trafikmønstre. Bestemte hjemmesider overvåges tæt, blogs registreres, og der rekvireres data fra f. eks Facebook og YouTube med henblik på at afsløre potentielle terrortrusler og at skride ind over for potentielle terrorister. Den samme form for logning og kontrol sker i forhold til alle former for trafik - opslag på hjemmesider, mail-udveksling, visning af YouTube-videoer og så videre.

Øget overvågning kræver - for at kunne udløse en ejerbestemt sanktion - privat ejendomsret til ressourcerne på nettet. Alle ressourcer skal entydigt kunne knyttes til bestemte personer eller bestemte juridiske subjekter. Hvis ingen ejer en hjemmeside eller en server, kan ingen gøres ansvarlig for, hvad der foregår på siden eller serveren. Krænkelser af terrorlovgivningen eller krænkelser af ejendomsretten - det er stort set samme sag betragtet ud fra en juridisk synsvinkel. Derfor skal ophavsretsindehaveres forsøg på at håndhæve deres ejendomsret over digitale ressourcer (musik, tekst, video og så videre) ses som helt parallelt til staternes forsøg på at kontrollere det politiske område.

Betalingsydelse

På samme måde som landadelen i sin tid opsplittede fællesarealerne, indhegnede dem og flyttede dem ind under den private ejendomsrets juridiske paraply, således forsøger de agerende på nettet nu også at hævde og praktisere privat ejendomsret til information. Flere og flere kvalificerede informationskilder på nettet lukkes af og gøres kun tilgængelige mod betaling.

Parallelt hermed arbejdes der ihærdigt på at medialisere både information, leg og nyheder, således at de kan håndteres som varer på et marked. Dvs. på at pakke informationsindhold, spil, legeoplæg og nyheder ind enten i online-annoncer eller direkte emballere indholdet i betalingsydelse.

Generelt er der her en tendens til at indkapsle indholdet i salgbare, distribuerbare pakker, som kan købes i stedet for at lade det forblive i virtuel form.

Segmentering baseret på trafikanalyse

Udviklings- og analysemidler kastes i stigende grad i udviklingen af "snævre" kanaler der med en høj grad af betalt tilpasning kan levere målrettede informationer og informationssøgninger til de betalingsdygtige.

Analyseværktøjer [\[15\]](#) udvikles - visse værktøjer som Google Analytics [\[16\]](#) stilles oven i købet gratis til rådighed for brugerne (samtidig med at de leverer værdifulde data til Google ved samme lejlighed). Og målet med disse analyseværktøjer er at udvikle mulighederne for at målrette reklame, men også for at stille indhold til rådighed baseret på brugernes adfærd i det hele taget.

Råder man som Google eller Facebook over omfattende data vedrørende brugernes adfærd - hvad de søger efter, hvad de ser på, hvad der interesserer dem og hvad de selv siger og skriver - så har man et stærkt værktøj til at målrette appellerne om afsætning. Og så har man viden, der gør det muligt langt mere effektivt end før at satse store investeringer på at udvikle eksklusive tilbud, egentlige varer, der kan markedsføres bredt på nettet. Så kan man positionere sine tilbud i søgetjenester og via webannoncer på den mest effektive måde.

Men det er jo, hvad markedsøkonomien gør

Man kan vælge at tro på kapitalismen som en civiliserende kraft. Og i en vis grad også have ret. Man kan vælge at tro på, at markedsøkonomien har skabt den rigdom, som vi har vænnet os til i den såkaldte vestlige verden. Og til en vis grad har man ret. Men sandheden er, at kapitalen i lige så høj grad er ekskluderende som den er inkluderende og civiliserende.

Den kan kun rumme det, der kan agere på markedet. Alt det, der ikke enten er markedsorienteret eller kan gøres det, er den blind for. Alt hvad der ikke kan produceres, sælges og omsættes til overskud (eller profit om man vil), ignorerer den enten - eller slår ihjel.

I og med at kapitalen for at fuldende sin cyklus skal investeres - og vende tilbage som overskud efter at have rundet markedet - så er der ting, som den ikke ønsker at investere i. Ligesom der er ting, den gerne vil investere i. Den er blind for fællesskabet. Og den er blind for friheden hinsides markedet.

Internettet opstod som et netværkskoncept (realiseret af forsvarsmæssige og forskningsmæssige grunde) der prioriterede akkurat fællesskabet. Men det kapitalbesatte internet får en ganske anden karakter.

Det kræver investeringer at udvikle teknologi - uanset om vi taler om hardware eller software. Det koster penge. Og det koster tid - og tid er som bekendt også penge. Men det, der er ved at ske i øjeblikket, er, at det nu bliver pengene og profithungeren, som styrer teknikudviklingen mere og mere. Fordi de store virksomheder er de eneste, der i tilstrækkeligt massivt omfang ønsker at bruge disse penge - selvom det burde være en fællesskabsopgave først og fremmest.

Men fællesskaberne prioriterer ikke fællesskabet - de prioriterer virksomhederne og deres indtjening. Også selvom det koster på kontoen for internettets demokratiske potentiale.

[1] Kilder: <http://www1999336.thinkquest.dk/interhis.htm> og <http://da.wikipedia.org/wiki/Internet>

[2] En film om internettets historie: <http://www.youtube.com/watch?v=9hIQjrMHTv4> eller den her: <http://www.youtube.com/watch?v=KDxqfglDvEY>

[3] Hvis man skulle have lyst til at se mere om, hvordan internettet virker, så ligger der en film på denne adresse: <http://www.youtube.com/watch?v=mMzNH8Mi8k8>

[4] <http://www.creativecommons.dk/>

[5] Se <http://www.article19.org/> og <http://old.amnesty.dk/default.asp?page=516&lang=da>

[6] Se mere her: http://en.wikipedia.org/wiki/Internet_Protocol

[7] <http://pure.au.dk/portal/da/loftager@ps.au.dk>

[8] Jørn Loftager "Når regnskabet skal gøres op: Marx i dag".

[9] <http://modkraft.dk/sektion/kontradoxa/article/faelleder-tragedie-komedie-eller>

[10] <http://www.internationaltforum.dk/Nutidens-faelleder> : Massimo De Angelis, 2003

[11] <http://www.w3.org/>

[12] Canadisk journalist der har arbejdet meget med webtilgængelighed. <http://joelclark.org/>

[13] <http://www.alistapart.com/articles/tohellwithwcag2/>

[14] http://en.wikipedia.org/wiki/Web_service

[15] Se for eksempel her:

<http://www.strategicmarketsegmentation.com/market-segmentation-online-resources-blog-posts/>

[16] <http://www.google.com/analytics/>